

A T R A S K

JAUNOJO ISTORIKO UŽRAŠAI

Jūratė Litvinaitė
Kristina Vilkelienė
Sonata Džiavečkaitė

1 DALIS

6

TURINYS

IŠ LIETUVOS – PO EUROPA I SKYRIUS • EUROPOS PRADŽIA	8
Istorinis tyrimas <i>Antikos ženklai Lietuvoje</i>	•
1. Senasis žemynas	12
2. Senovės graikų palikimas	16
3. Senovės Romos pasaulis	22
4. Krikščionybės atėjimas	26
5. Baltijos pakrantės	30
Kartojimo užduotis <i>Pažintinė ekskursija „Gintaro kelias“</i>	34
II SKYRIUS • PASLAPTINGI VIDURAMŽIAI (V–XV a.)	38
Istorinis tyrimas <i>Viduramžių šventės</i>	•
6. Valstybių kūrimasis viduramžių Europoje	38
7. Krikščionių bažnyčia viduramžiais	42
8. Feodalai – viduramžių valdantieji	46
9. Gyvenimo savitumai: valdomieji	50
10. Viduramžių kultūra	54
Kartojimo užduotis <i>Pažintinė ekskursija „Kelionė iš Lietuvos į Romą viduramžiais“</i>	58
III SKYRIUS • NAUJIEJI LAIKAI (XVI–XVII a.)	62
Istorinis tyrimas <i>Keliautojo dienoraštis</i>	•
11. Renesansas	62
12. Didieji geografiniai atradimai	66
13. Nauji gamybos būdai	70
14. Gyvenimas rūmuose	74
15. Miestiečių ir valstiečių kasdienybė	78
16. Reformacija ir kontrreformacija	82
Kartojimo užduotis <i>Agento, kurį pasamdė ponas X, kelionė</i>	86
	•
ŽODYNĖLIS	96

III SKYRIUS

NAUJIEJI LAIKAI (XVI–XVII a.)

III skyriaus įvado užduočių numatytiems gebėjimams ugdytis rasite skaitmeninėje mokymosi aplinkoje [e.Sviesa](http://e.sviesa.lt) (<http://e.sviesa.lt>).

11. RENESANSAS

Kodėl Renesanso ir humanizmo idėjos pirmiausia atsirado Italijos miestuose?

KO SIEKSIME?

- Nurodyti, kurioje valstybėje pradėjo formuotis Renesansas.
- Išsiaiškinti, kodėl Renesanso epochos menininkai, mokslininkai domėjosi antika.
- Pagrįsti teiginį, kad Renesanso kultūra pakeitė žmogaus mąstymą ir jo supratimą apie visatos sandarą.

Mano siekiai

Isidėmėkite naujus žodžius.

HUMANIZMAS RENESANSAS

Išsiaiškinkite šių žodžių reikšmes.

Irašykite žodžius į žodynėlį.

1

Perskaitykite šaltinį ir atlikite užduotis.

XV a. Florencija buvo viena turtingiausių Europos valstybių. Miesto turtus sukrovė 21 amatininkų arba pirklių sąjunga. <...> Pati turtingiausia buvo drobės pirklių gildija. Didžiausio klestėjimo laikotarpiu Florencijos meistrai kasmet išausdavo septyniasdešimt tūkstančių ploniausio audeklo rietimų. <...> Florencijos drobės buvo parduodamos visoje Europoje. Buvo dar šešios didelės gildijos: vilnos pirklių, šilko audėjų, bankininkų, teisininkų, prieskonių ir kailių pirklių. Šių gildijų nariai pravardžiuoti „lašiniuočiais“. <...> Didžioji dauguma Florencijos gyventojų buvo neturtingi, dauguma tebuvo smulkūs amatininkai, „džiūsnos“, neturintys atliekamų pinigų. Florencijoje už kultūros laimėjimus mokėjo negausus labai turtingų pirklių ir didikų sluoksniš. <...> Mat turtuoliai gerai suvokė savo pilietinę pareigą. Pavyzdžiui, vilnos pirkliai rūpinosi Florencijos katedra. Bažnyčia mokė, jog prekeivių ir palūkininkų pinigai yra nedori, tad daugelis pirklių jautėsi esą nuodėmingi ir stengėsi pelnyti Dievo atleidimą aukodami visuomenei.

A šaltinis. Turtuoliai ir mecenatai*

*Mecenatas – dosnus meno, mokslo globėjas, rėmėjas.

- Kurioje dabartinėje Europos valstybėje yra Florencija?
- Raskite tekste paaiškinimą, kodėl drobės pirklių gildija buvo pati turtingiausia Florencijoje.
- Palyginkite, kuo skiriasi gildijų nariai, vadinami „lašiniuočiais“, nuo gildijų narių, vadinamų „džiūsnomis“.
- Užrašykite du pagrindinius Florencijos gyventojų verslus.
- *Paaiškinkite, kodėl turtingieji rėmė kultūros laimėjimus.
- *Remdamiesi tekstu išvardykite tris priežastis, kodėl Florencija buvo viena turtingiausių Europos valstybių.

2

Užduotyje aprašyti Renesanso laikotarpio menininkai ir mokslininkai ir nurodyti jų darbai. Perskaitykite aprašymus, gerai įsižiūrėkite į darbus ir parašykite autoriaus pavardę. Savo pasirinkimą paaiškinkite.

Aprašymas ir darbas

Autorius ir paaiškinimas

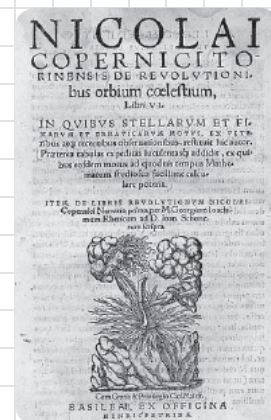
- Leonardas nugyveno šešiasdešimt septynerius metus. Jaunystėje jis rašė: „Trokštu daryti stebuklus...“ Jo paveikslai atrodo švelnūs ir paslaptingi, užburia kiekvieną, žvelgiantį, pavyzdžiui, į „Moną Lizą“. Jis sukūrė freską „Paskutinė vakarienė“.

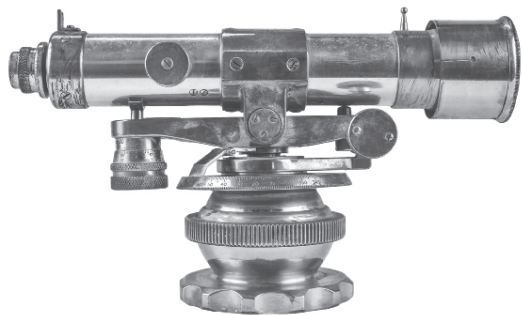
- Skulptorius, tapytojas, architektas ir poetas. Vadovavo Šv. Petro bazilikos statybai. Popiežiaus prašymu freskomis ištapė Siksto koplyčios lubas Vatikane. Vieni garsiausių darbų – skulptūros „Dovydas“ ir „Pieta“.

- Ypač domėjosi astronomija. Ilgai stebėdamas dangaus kūnus, daug skaičiuodamas jis padarė išvadą, kad Žemė sukasi aplink savo ašį ir kartu kitomis planetomis skrieja aplink Saulę. Knygoje „Apie dangaus sferų sukimąsi“ paneigė buvusią teoriją, kad Žemė yra Visatos centras.

d) Italų astronomas, matematikas, filosofas ir fizikas, palaikė Koperniko idėjas. Sukonstravo aštuonis kartus didinantį teleskopą. Vėliau, kai jį patobulino, teleskopas didino net dvidešimt kartų. Atrado keturis didžiausius Jupiterio palydovus, Mėnulio kalnus, buvo vienas pirmųjų europiečių, kuris stebėjo Saulės dėmes.

3

Perskaitykite tekstus. Prie kurio laikotarpio juos priskirtumėte: viduramžių ar Renesanso? Savo pasirinkimą paaiškinkite.

1. Kai kurie Paryžiaus studentai peržengė savo fakulteto ribas ir drįsta diskutuoti, dėstyti savo samprotavimus, prieštaraujančius Šventojo Rašto tiesai. Išklausę teologijos mokytojų ir kitų išminčių nuomonės, griežtai uždraudžiamie ir pasmerkiamie visas idėjas, o juos atskiriame nuo Bažnyčios.

2. Ši kultūra skiria savo dėmesį žmogui ir pasauliui. Šis pokytis randa atgarsį moksluose, kur religija užleidžia savo vyraujančią vietą susidomėjimui žmogumi ir gamta.

3. Žinios jau nebeturi būti uždaro intelekto būrelio nuosavybė – išradus spaudą jos tampa prieinamos platesniam žmonių ratui.

4. Italų miestų vadovai nori, kad juos suptų menininkai ir humanistai. Jie steigia mokyklas ir akademijas, kur įžymūs mąstytojai pažadina susidomėjimą graikų filosofija. Keičiasi skulptūra, daugiau dėmesio yra skiriama žmogaus kūno grožiui ir judesiui.

**Kuris teiginys tiksliausiai apibūdina, kad Renesanso epochos kūrėjai patirties sėmėsi iš antikos?

4**

Apibendrinkite. Nurodykite du svarbiausius Renesanso epochos meno ir mokslo pokyčius.

ISTORINIS TYRIMAS

*Keliautojo dienoraštis. Pradėtas pildyti ...
1 žingsnis*

Susiskirstykite į grupes. Išsirinkite temą, kurią norėtumėte tirti. Galite rinktis iš vadovėlyje pateikto sąrašo, galite suformuluoti ir patys. Galbūt jums kils idėjų, kai peržvelgsite III skyriaus temas.

Apsvarstykite, kaip galėtumėte sudominti žiūrovus, ir remdamiesi patirtimi nuspręskite, kokia forma pristatysite tyrimą.

ATSAKYMAI Į VADOVĖLIO UŽDUOTIS IR KLAUSIMUS

ATLIKĘ UŽDUOTIS ĮSIVERTINKITE

Žinau, kada ir kur susiklestėjo Renesanso kultūra.

Gebu įvardyti svarbiausius Renesanso epochos mokslininkus ir menininkus, paaiškinti, kodėl jie domėjosi antika.

Suvokiu ir galiu įrodyti, kaip Renesanso kultūra pakeitė žmonių gyvenimą ir požiūrį į pasaulį.

TURĖČIAU DAR PASIMOKYTI